

УДК 352.075.1

[https://doi.org/10.52058/3041-1254-2026-1\(23\)-845-854](https://doi.org/10.52058/3041-1254-2026-1(23)-845-854)

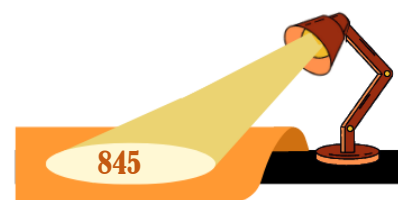
Красій Марія Омелянівна кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри публічного управління, адміністрування і національної безпеки, Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу, м. Івано-Франківськ, <https://orcid.org/0000-0001-8752-7371>

Петренко Віктор Павлович доктор економічних наук, професор, професор кафедри публічного управління, адміністрування і національної безпеки, Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу, м. Івано-Франківськ, <https://orcid.org/0000-0001-9354-8371>

ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЧНІ ПІДХОДИ В ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ ЩОДО РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД

Анотація. У статті здійснено комплексне дослідження інноваційних технологічних підходів у діяльності органів місцевого самоврядування щодо забезпечення сталого розвитку територіальних громад в умовах децентралізації та трансформації системи публічного управління. Актуальність дослідження зумовлена зростанням ролі місцевого рівня управління у вирішенні соціально-економічних проблем, необхідністю підвищення якості публічних послуг, обмеженістю фінансових і кадрових ресурсів, а також посиленням суспільних вимог до прозорості, підзвітності та результативності діяльності органів місцевого самоврядування. Доведено, що застосування переважно адміністративно-регламентних і фрагментарних управлінських рішень не забезпечує реалізації довгострокових стратегічних цілей розвитку територіальних громад і стримує використання їх внутрішнього потенціалу.

У статті запропоновано авторську систематизацію інноваційних технологічних підходів у діяльності органів місцевого самоврядування, відповідно до якої виокремлено чотири взаємопов'язані групи: проектно-орієнтовані, стратегічні, мережеві та партнерські, цифрові технології управління. Обґрунтовано, що проектно-орієнтовані підходи забезпечують реалізацію стратегічних цілей розвитку територіальних громад через систему програм і проектів, сприяють прозорому розподілу ресурсів і підвищенню відповідальності за досягнення результатів. Стратегічні технології формують довгострокову рамку місцевого розвитку, забезпечують узгодження інтересів влади, бізнесу та громадськості, а також мінімізацію управлінських ризиків. Мережеві та партнерські технології

орієнтовані на інтеграцію ресурсів різних суб'єктів і досягнення синергетичних ефектів у реалізації інвестиційних та інфраструктурних проєктів. Цифрові технології визначено як системоутворюючий елемент сучасної моделі інноваційного управління, що підвищує відкритість, оперативність і результативність діяльності органів місцевого самоврядування та розширює можливості участі громадян у процесах місцевого розвитку.

Ключові слова: інноваційні технології, орган місцевого самоврядування, розвиток, територіальна громада, публічне управління, місцеве самоврядування, управлінські інновації, людський розвиток, інституційна спроможність.

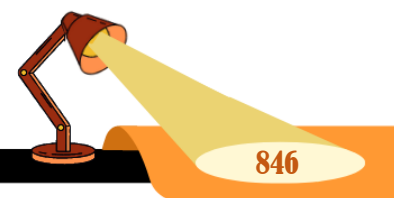
Krasii Mariia Omelyanivna Candidate of Law, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Public Management, Administration and National Security, Ivano-Frankivsk National Technical University of Oil and Gas, Ivano-Frankivsk, <https://orcid.org/0000-0001-8752-7371>

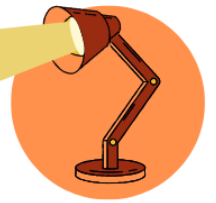
Petrenko Viktor Pavlovych Doctor of Economics, Professor, Professor of the Department of Public Administration, Administration and National Security, Ivano-Frankivsk National Technical University of Oil and Gas, Ivano-Frankivsk, <https://orcid.org/0000-0001-9354-8371>

INNOVATIVE TECHNOLOGICAL APPROACHES IN THE ACTIVITIES OF LOCAL GOVERNMENT BODIES IN RELATION TO THE DEVELOPMENT OF TERRITORIAL COMMUNITIES

Abstract. The article presents a comprehensive study of innovative technological approaches in the activities of local governments to ensure sustainable development of territorial communities in the context of decentralization and transformation of the public administration system. The relevance of the study is due to the growing role of the local level of government in solving socio-economic problems, the need to improve the quality of public services, limited financial and human resources, as well as increased public demands for transparency, accountability and effectiveness of local government activities. It is proven that the use of mainly administrative-regulatory and fragmented management decisions does not ensure the implementation of long-term strategic goals for the development of territorial communities and hinders the use of their internal potential.

The article proposes an author's systematization of innovative technological approaches in the activities of local governments, according to which four interrelated groups are distinguished: project-oriented, strategic, network and partnership, digital management technologies. It is substantiated that project-oriented approaches ensure the implementation of strategic goals for the development of territorial communities

through a system of programs and projects, contribute to the transparent distribution of resources and increase responsibility for achieving results. Strategic technologies form a long-term framework for local development, ensure the coordination of interests of government, business and the public, as well as minimize management risks. Network and partnership technologies are focused on integrating the resources of various entities and achieving synergistic effects in the implementation of investment and infrastructure projects. Digital technologies are defined as a system-forming element of the modern model of innovative management, which increases the openness, efficiency and effectiveness of local government activities and expands the possibilities of citizen participation in local development processes.

Keywords: innovative technologies, local government, development, territorial community, public administration, local government, management innovations, human development, institutional capacity.

Постановка проблеми. У сучасних умовах децентралізації та трансформації системи публічного управління органи місцевого самоврядування відіграють визначальну роль у забезпеченні сталого соціально-економічного розвитку територіальних громад. На них покладається відповідальність за надання якісних публічних послуг, реалізацію стратегічних програм розвитку, управління місцевими ресурсами та формування сприятливого середовища для інвестиційної діяльності. Водночас зростання складності управлінських процесів, обмеженість фінансових і кадрових ресурсів, посилення вимог до прозорості та підзвітності діяльності органів влади, а також необхідність оперативного реагування на соціально-економічні виклики зумовлюють потребу у перегляді традиційних підходів до управління розвитком територій.

Практика функціонування органів місцевого самоврядування свідчить, що застосування переважно адміністративно-регламентних та фрагментарних управлінських рішень не забезпечує досягнення довгострокових цілей розвитку територіальних громад і не дозволяє повною мірою реалізувати їх потенціал. За таких умов актуалізується проблема впровадження інноваційних технологічних підходів у діяльність органів місцевого самоврядування, спрямованих на підвищення ефективності управління, інтеграцію ресурсів різних стейкхолдерів та формування синергетичних ефектів місцевого розвитку.

Особливої значущості набуває питання систематизації прикладних інноваційних технологічних підходів, які використовуються або можуть бути використані органами місцевого самоврядування у процесі розвитку територіальних громад. Відсутність цілісного бачення взаємозв'язку між проектно-орієнтованими, стратегічними, мережевими та цифровими технологіями управління ускладнює їх ефективне застосування на практиці та знижує результативність управлінських рішень. Це зумовлює необхідність наукового обґрунтування та

узагальнення інноваційних технологічних підходів як інструментів підвищення інституційної спроможності органів місцевого самоврядування і забезпечення сталого розвитку територіальних громад.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематика підвищення ефективності діяльності органів місцевого самоврядування та впровадження інноваційних управлінських і технологічних підходів досить широко представлена у вітчизняних наукових дослідженнях. Значний внесок у розроблення проектно-орієнтованих підходів в управлінні на місцевому рівні зробили Д. Г. Безуглий та Ю. П. Шаров, які обґрунтували методичні засади оцінювання рівня проектної зрілості органів місцевого самоврядування. Подальший розвиток цієї проблематики відображено у працях А. В. Євдокимової, І. О. Кравченко, А. В. Баранова та О. М. Кубрак, де акцент зроблено на застосуванні сучасних проектних методологій у практиці діяльності органів місцевої влади.

Метою статті є обґрунтування та систематизація прикладних інноваційних технологічних підходів у діяльності органів місцевого самоврядування щодо розвитку територіальних громад, а також розроблення узагальненої схеми їх взаємодії, що дозволяє підвищити ефективність управлінських рішень й сприяти зміцненню інституційної спроможності територіальних громад в умовах децентралізації.

Виклад основного матеріалу. Місцеве самоврядування відіграє ключову роль у забезпеченні життєдіяльності територіальних громад, надаючи численні послуги та виконуючи адміністративні функції. Однак зростання складності управлінських процесів, обмеженість ресурсів та постійна необхідність адаптації до змін створюють численні виклики для ефективного управління. У таких умовах традиційні методи управління проектами часто виявляються недостатньо ефективними, що підкреслює потребу у впровадженні інноваційних інструментів [1, с. 34].

Вивчення та впровадження інноваційних інструментів управління в місцевому самоврядуванні є важливим науковим завданням з кількох причин. По-перше, це сприяє розвитку теорії управління, адаптуючи її до сучасних умов та потреб суспільства [2, с. 56]. По-друге, потребує залучення знань з різних галузей, таких як інформаційні технології, соціологія, економіка та управління, що створює можливості для інтердисциплінарних досліджень. По-третє, дозволяє підвищити ефективність управління, що має значний вплив на розвиток місцевих громад [3, с. 67]. І, по-четверте, вдосконалює освітні програми, підвищуючи рівень підготовки майбутніх фахівців у сфері місцевого самоврядування [4]. Потреба у впровадженні інноваційних інструментів управління на місцевому рівні зумовлюється не лише внутрішніми управлінськими викликами, а й об'єктивними трансформаціями економічної моделі розвитку, орієнтованої на інноваційне оновлення, зростання конкурентоспроможності територій та забезпечення сталого соціально-економічного розвитку.

На сучасному етапі економічна модель, побудована на основі безперервного процесу інноваційного оновлення, не має альтернативи для забезпечення сталого соціально-економічного розвитку. Така модель, на думку експертної спільноти, передбачає наявність як мінімум двох фундаментальних передумов. По-перше, розвиток економіки та зростання доходів основних верств населення відбувається, насамперед, за рахунок перманентного оновлення та розширення якісних характеристик товарів та послуг, частоти та ефективності інноваційної діяльності. По-друге, необхідна національна науково-технологічна та промислова база, здатна постійно генерувати інновації та трансформувати їх у продукти, що мають стабільний попит на ринку[5]. У зазначеному контексті органи місцевого самоврядування виступають ключовими провідниками інноваційної моделі розвитку на локальному рівні, забезпечуючи трансформацію загальнонаціональних інноваційних пріоритетів у конкретні управлінські рішення та проекти розвитку територіальних громад.

Міжнародний досвід демонструє, що важливим шляхом забезпечення інвестиційного та інфраструктурного розвитку територіальних громад та підвищення ефективності місцевого самоврядування є максимальне залучення інституцій громадянського суспільства та представників бізнесу до співробітництва на партнерських засадах для вироблення спільних політик та програм дій. І сьогодні таке партнерство забезпечується, у першу чергу, повсюдним запровадженням стратегічних і проектних технологій прийняття й реалізації рішень. Отримувана при цьому синергія ресурсів інституцій громадянського суспільства та місцевої влади з високою ймовірністю призводять до формування якісно нових, не властивих жодній зі сторін, рішень. Розробка компромісних цілей, які здатні консолідувати інтереси трьох сторін (влада, громадськість, бізнес), спільний пошук альтернативних шляхів їх досягнення та обрання найбільш ефективного рішення із максимальним залученням стейкхолдерів дозволяють, спираючись на явища малих впливів та резонансу, досягти синергетичних та мультиплікативних ефектів в управлінні інвестиційним та інфраструктурним розвитком територіальних громад [6, 7, 8]. Саме міжнародна практика довела, що неможливо посилити спроможність територіальних громад до стратегічного розвитку без застосування таких інноваційних підходів та інструментів діяльності, як ціннісно-орієнтовані, програмно-цільові, інтеграційні, мережеві, корпоративні, компетентнісні, знаннєві тощо. Досвід європейських країн, що використовували принцип добровільності при укрупненні громад, свідчить, що такі процеси стають довготривалими, і це ще більше актуалізує вітчизняний досвід об'єднання громад та необхідність застосування інноваційного управлінського інструментарію щодо прискорення процесів їх розвитку [9, с. 11].

У сучасних умовах розвитку територіальних громад особливого значення набуває впровадження прикладних інноваційних технологічних підходів, здатних забезпечити ефективну реалізацію стратегічних цілей місцевого розвитку. Такі підходи орієнтовані не лише на оптимізацію управлінських процесів, а й на підвищення результативності використання ресурсного потенціалу територіальних громад, зміцнення інституційної спроможності органів місцевого самоврядування та активізацію участі стейкхолдерів у виробленні й реалізації управлінських рішень, що відповідає сучасним європейським практикам публічного управління.

З метою систематизації прикладних інноваційних технологічних підходів у діяльності органів місцевого самоврядування доцільно виокремити їх за функціональною спрямованістю та роллю у забезпеченні розвитку територіальних громад. Узагальнену структуру таких підходів подано на рис. 1, що відображає взаємозв'язок проєктно-орієнтованих, стратегічних, мережевих і цифрових технологій управління.

Рис. 1

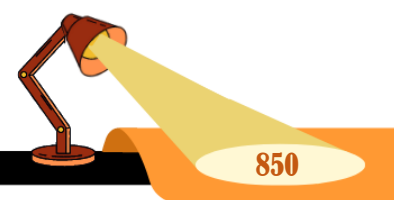
Інноваційні технологічні підходи в діяльності ОМС

Проектно-орієнтовані технології	Стратегічні технології	Мережеві та партнерські технології	Цифрові технології
<ul style="list-style-type: none"> • управління проєктами; • програмно-цільовий підхід; • моніторинг і оцінювання.	<ul style="list-style-type: none"> • стратегічне планування; • сценарне моделювання; • участь стейкхолдерів.	<ul style="list-style-type: none"> • публічно-приватне партнерство; • міжмуніципальне співробітництво.	<ul style="list-style-type: none"> • електронне урядування; • цифрові платформи участі; • аналітика даних.

Джерело: складено автором

Подальший виклад матеріалу ґрунтується на запропонованій схемі та передбачає розкриття змісту кожної групи прикладних інноваційних технологічних підходів. Запропонована схема може бути використана органами місцевого самоврядування як аналітичний інструмент вибору та комбінування управлінських технологій залежно від цілей і ресурсних можливостей територіальної громади.

Проектно-орієнтовані технології управління розвитком територіальних громад. Як показано на рис. 1, центральне місце серед прикладних інноваційних технологій посідають проєктно-орієнтовані підходи, які забезпечують

реалізацію стратегічних цілей розвитку територіальних громад через систему конкретних проєктів та програм. Застосування проєктно-орієнтованого підходу дозволяє чітко структурувати управлінські завдання, визначати пріоритети розвитку громади, забезпечувати прозорість розподілу ресурсів та підвищувати відповідальність за досягнення запланованих результатів. Проєктні технології сприяють переходу від утриманської моделі управління до моделі розвитку, орієнтованої на досягнення вимірюваних соціально-економічних ефектів.

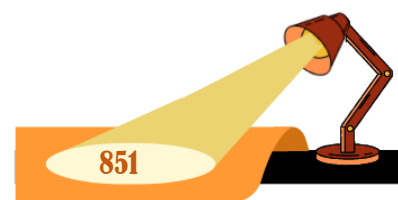
Використання проєктного підходу в діяльності органів місцевого самоврядування забезпечує можливість інтеграції різних джерел фінансування, зокрема місцевих бюджетів, державних програм, міжнародної технічної допомоги та приватних інвестицій. Це особливо актуально для територіальних громад в умовах обмеженості власних ресурсів та зростаючої конкуренції за інвестиційні потоки. Проєктні технології також дозволяють застосовувати сучасні інструменти моніторингу й оцінювання, що сприяє підвищенню якості управлінських рішень та забезпечує зворотний зв'язок із громадськістю.

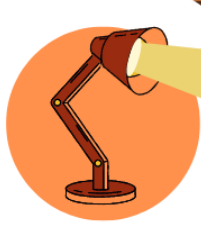
Стратегічні технології управління місцевим розвитком відображені на рис. 1, формують довгострокову рамку розвитку територіальних громад. Їх застосування дозволяє формувати довгострокове бачення розвитку громади, узгоджене з національними та регіональними пріоритетами, а також із потребами місцевого населення. Стратегічне планування виступає інструментом консолідації інтересів органів місцевого самоврядування, бізнесу та громадянського суспільства, забезпечуючи цілісність і послідовність управлінських рішень.

Інноваційність стратегічних технологій полягає у використанні партисипативних методів планування, SWOT- та PEST-аналізу, сценарного моделювання та інших аналітичних інструментів, що дозволяють враховувати невизначеність зовнішнього середовища та мінімізувати управлінські ризики. Участь стейкхолдерів у розробці стратегій розвитку територіальних громад підвищує легітимність прийнятих рішень і сприяє формуванню спільної відповідальності за їх реалізацію.

Мережеві та партнерські технології. Як складова інноваційного управлінського інструментарію (рис. 1), мережеві та партнерські технології ґрунтуються на принципах горизонтальної взаємодії та спільного вироблення управлінських рішень. Такі технології передбачають активне залучення інституцій громадянського суспільства, бізнес-структур, наукових та освітніх установ до реалізації проєктів місцевого розвитку.

Партнерські технології, зокрема публічно-приватне партнерство, дозволяють об'єднувати фінансові, організаційні та інтелектуальні ресурси різних суб'єктів, що сприяє досягненню синергетичних ефектів у реалізації інвестиційних та інфраструктурних проєктів. Мережевий характер взаємодії забезпечує гнучкість управлінських процесів, підвищує адаптивність територіальних громад до змін та створює умови для поширення інноваційних практик.

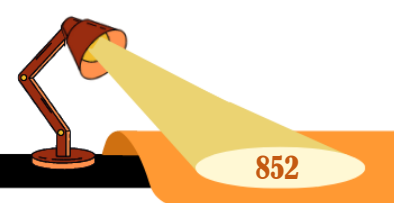
Цифрові технології в системі інноваційного розвитку громад. Особливе місце у структурі прикладних інноваційних технологій (рис. 1) посідають цифрові інструменти, які забезпечують трансформацію управлінських процесів та підвищують відкритість діяльності органів місцевого самоврядування. Використання електронного урядування, цифрових платформ участі громадян, геоінформаційних систем та аналітичних інструментів обробки даних сприяє підвищенню прозорості управління, якості надання публічних послуг та оперативності прийняття рішень.

Цифровізація управлінських процесів дозволяє не лише оптимізувати внутрішню діяльність органів місцевого самоврядування, а й створює нові можливості для залучення мешканців до процесів місцевого розвитку. Запровадження електронних консультацій, бюджетів участі та цифрових сервісів зворотного зв'язку підвищує рівень довіри до місцевої влади та сприяє формуванню активної громадянської позиції. У цьому контексті цифрові технології слід розглядати не як допоміжний інструмент, а як системоутворюючий елемент сучасної моделі інноваційного управління розвитком територіальних громад.

Висновки. Упровадження інноваційних технологічних підходів у діяльність органів місцевого самоврядування є об'єктивною потребою сучасного етапу розвитку територіальних громад в умовах децентралізації та трансформації системи публічного управління, оскільки традиційні адміністративно-регламентні механізми не забезпечують досягнення довгострокових цілей місцевого розвитку та повної реалізації потенціалу громад. Зростання складності управлінських процесів, обмеженість ресурсів і підвищення вимог до прозорості та результативності діяльності органів влади зумовлюють необхідність переходу до інтегрованого використання проектно-орієнтованих, стратегічних, мережевих і цифрових технологій управління. За таких умов інноваційні технологічні підходи виступають не лише інструментом підвищення ефективності управлінських рішень, а й важливим чинником зміцнення інституційної спроможності органів місцевого самоврядування, активізації участі стейкхолдерів та забезпечення сталого соціально-економічного розвитку територіальних громад.

Література:

1. Безуглий Д. Г., Шаров Ю. П. Підхід до оцінювання рівня проектної зрілості органів місцевого самоврядування. *Аспекти публічного управління*. 2015. № 11-12. С. 89-97.
2. Євдокимова А. В., Кравченко І. О., Баранов А. В., Кубрак О. М. Проектні методології в органах місцевого самоврядування. *Вісник Сумського державного університету*. 2022. № 2. С. 175-180. DOI: 10.21272/1817-9215.2022.2-21
3. Горбовий А. Ю. Інноваційна модернізація менеджменту в умовах глобальної нестабільності: монографія. Ірпінь-Білосток: Ун-т державної фіскальної служби України, 2018. 305 с.
4. Савицький А. Я. Інноваційні інструменти управління проектами в місцевому самоврядуванні. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. 2024. №8. URL: <https://www.nauka.com.ua/index.php/dy/article/view/4405/4440>. DOI: <http://doi.org/10.32702/2307-2156.2024.8.8>

5. Білик О. І. Інноваційні підходи у публічному управлінні. *Наукові інновації та передові технології*. 2022. № 11(13). С. 11-22. DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-5274-2022-11\(13\)-11-22](https://doi.org/10.52058/2786-5274-2022-11(13)-11-22)

6. Управління стратегічним розвитком об'єднаних територіальних громад: інноваційні підходи та інструменти : монографія / С. М. Серьогін, Ю. П. Шаров, Є. І. Бородин, Н. Т. Гончарук [та ін.] ; за заг. та наук. ред. С. М. Серьогіна, Ю. П. Шарова. Дніпропетровськ: ДРІДУ НАДУ, 2016. 276 с.

7. Децентралізація влади в Україні: оцінювання результатів формування та розвитку самодостатніх громад: монографія / за заг. та наук. ред. С. М. Серьогіна, І. А. Чикаренко. Дніпропетровськ: ДРІДУ НАДУ, 2018. 292 с.

8. Маматова Т. В., Чикаренко І. А. Забезпечення ефективності та оцінювання динаміки розвитку об'єднаних територіальних громад. Інституціоналізація публічного управління в Україні : наук.-аналіт. доп. / за заг. ред. М. М. Білінської, О. М. Петроє. Київ: НАДУ, 2019. С. 112 – 122.

9. Чукаренко І., Маматова Т., Чикаренко О. Інноваційні інструменти забезпечення інвестиційного та інфраструктурного розвитку об'єднаних територіальних громад. *Інноваційні інструменти забезпечення інвестиційного та інфраструктурного розвитку об'єднаних територіальних громад*: матеріали науково-практичної конференції за міжнародною участю (м. Дніпро, 27 листопада 2020 р.). Дніпро, 2020. С. 9-12.

References:

1. Bezuhlyi, D. H., & Sharov, Yu. P. (2015). Pidkhid do otsiniuvannia rivnia proektnoi zrilosti orhaniv mistsevoho samovriaduvannia [Approach to assessing the level of project maturity of local self-government bodies]. *Aspekty publichnoho upravlinnia – Public Administration Aspects*, 11–12, 89–97. [in Ukrainian].

2. Yevdokymova, A. V., Kravchenko, I. O., Baranov, A. V., & Kubrak, O. M. (2022). Proektni metodolohii v orhanakh mistsevoho samovriaduvannia [Project methodologies in local self-government bodies]. *Visnyk Sumskoho derzhavnoho universytetu – Bulletin of Sumy State University*, 2, 175–180. <https://doi.org/10.21272/1817-9215.2022.2-21> [in Ukrainian].

3. Horbovyi, A. Yu. (2018). Innovatsiina modernizatsiia menedzhmentu v umovakh hlobalnoi nestabilnosti [Innovative modernization of management in conditions of global instability]. Irpin–Bialystok: University of the State Fiscal Service of Ukraine. [in Ukrainian].

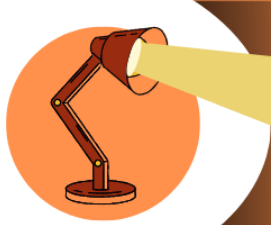
4. Savytskyi, A. Ya. (2024). Innovatsiini instrumenty upravlinnia proiektamy v mistsevomu samovriaduvanni [Innovative project management tools in local self-government]. *Derzhavne upravlinnia: udoskonalennia ta rozvytok – Public Administration: Improvement and Development*, 8. <https://doi.org/10.32702/2307-2156.2024.8.8> [in Ukrainian].

5. Bilyk, O. I. (2022). Innovatsiini pidkhody u publichnomu upravlinni [Innovative approaches in public administration]. *Naukovi innovatsii ta peredovi tekhnolohii – Scientific Innovations and Advanced Technologies*, 11(13), 11–22. [https://doi.org/10.52058/2786-5274-2022-11\(13\)-11-22](https://doi.org/10.52058/2786-5274-2022-11(13)-11-22) [in Ukrainian].

6. Serohin, S. M., Sharov, Yu. P., Borodin, Ye. I., Honcharuk, N. T., et al. (2016). Upravlinnia stratehichnym rozvytkom obiednanykh terytorialnykh hromad: innovatsiini pidkhody ta instrumenty [Management of strategic development of amalgamated territorial communities: innovative approaches and tools]. Dnipropetrovsk: DRIDU NAPA. [in Ukrainian].

7. Serohin, S. M., & Chykarenko, I. A. (Eds.). (2018). Detsentralizatsiia vlady v Ukraini: otsiniuvannia rezultativ formuvannia ta rozvytku samodostatnykh hromad [Decentralization of power in Ukraine: assessment of the results of formation and development of self-sufficient communities]. Dnipropetrovsk: DRIDU NAPA. [in Ukrainian].

8. Mamatova, T. V., & Chykarenko, I. A. (2019). Zabezpechennia efektyvnosti ta otsiniuvannia dynamiky rozvytku obiednanykh terytorialnykh hromad [Ensuring efficiency and assessing the dynamics of development of amalgamated territorial communities]. In M. M. Bilynska & O. M. Petroie (Eds.), *Instytutsionalizatsiia publichnoho upravlinnia v Ukraini* [Institutionalization of public administration in Ukraine] Kyiv: NAPA. (pp. 112–122). [in Ukrainian].

9. Chukarenko, I., Mamatova, T., & Chykarenko, O. (2020). Innovatsiini instrumenty zabezpechennia investytsiinoho ta infrastrukturnoho rozvytku obiednanykh terytorialnykh hromad [Innovative tools for ensuring investment and infrastructure development of amalgamated territorial communities]. In *Innovatsiini instrumenty zabezpechennia investytsiinoho ta infrastrukturnoho rozvytku obiednanykh terytorialnykh hromad* [Proceedings of the international scientific and practical conference] Dnipro. (pp. 9–12). [in Ukrainian].